

Peer learning – att lära i samspel med jämbördiga

De engelska begreppen *peer learning* eller *collaborative learning* står för en pedagogisk modell och metod som lägger tonvikt på ett studentaktiverande arbetssätt. Ordet *peer* betyder jämbördig t.ex. kurskamrat, och används även i Sverige idag då en bra översättning saknas. Grundtanken med *peer learning* är att studerande på ett såväl strukturerat som flexibelt sätt stimuleras till att utnyttja varandra som resurser för att utveckla kompetens inom såväl teoretisk som verksamhetsinriktad och praktisk utbildning. Nyckelord i *peer learning* är samverkan, stöd, reflektion, kritiskt tänkande och feedback. Modellen har mycket gemensamt med andra pedagogiska modeller som stimulerar till ett självstyrt lärande, som till exempel PBL. Metoden sätter de studerandes eget lärande och inte lärarens undervisning i fokus.

Inriktningen har en lång historia inom vitt skilda ämnes- och yrkesutbildningar på alla utbildningsnivåer. Inom litteraturen hävdas att man kan söka ursprunget redan hos de gamla grekerna, men det är framförallt under de senaste årtionden som intresset och en dokumenterad användning av *peer learning* ökat inom högre utbildning. En anledning är att studerandegrupperna blivit allt större och resurskrävande, men framförallt kopplas det ökade intresset till att man behöver finna sätt att anordna undervisning och lärande på som motsvarar de krav som ställs på nyutbildade i samhället idag inte minst i termer av livslångt lärande (Anderson & Boud, 1997; Biggs, 1999). *Peer learning* metoden är på frammarsch inom den verksamhetsförlagda delen av yrkesutbildningar inom vården ibland annat Sverige, Kanada, Australien och Storbritannien (bl. a. Baldry Currens & Bithell, 2003; Ladychewsky, 2004; Secomb, 2006).

Definition av *peer learning*

Peer learning definieras bland annat av David Boud m. fl. (1999) som ett ”tillägnande av kunskap och färdigheter genom aktivt hjälpande och stödjande mellan jämbördiga”. Keith Topping (2005) har en liknande definition som lyder ”Att utnyttja undervisning och lärande strategier där studerande lär med och av varandra utan omedelbar intervention av lärare och handledare”. Metoden innebär att två eller flera studerande tillsammans har olika strukturerade uppgifter att

förbereda och lösa, diskutera och reflektera över innan de söker hjälp eller diskuterar vidare med en handledare. Centralt i denna samverkan är att de studerande skall träna att ge varandra feedback på utförande av uppgifter. Här ligger också till stora delar skillnaden mellan peer learning och vanligt grupparbete. Peer learning är alltså betydligt mer genomtänkt och strukturerat och betonar vägen fram till att lösa uppgifter, formulera problem och kritiskt granska inte bara varandra utan även sitt eget arbete.

Viktigt att tänka på med peer learning är att ha tydliga mål och uppgifter. Särskilt angeläget är att sätta upp lärandemål, som att kunna ge och ta feedback i uppgiftsinriktade situationer, vilket riktar uppmärksamheten mot, styr och legitimerar vad som skall tränas och utvecklas. Feedback kräver såväl kunskap som träning i detsamma! Metoden lämpar sig därför synnerligen väl för utbildningar som har olika praktiska eller kliniska moment. Det kan vara så vitt skilda saker som exempelvis laborationer, föredragningar, tekniska eller klientinriktade aktiviteter. I dessa situationer skall de studerande ofta vara kreativa, söka kunskap och anpassa sina kunskaper till de problem de ställs inför snarare än att finna redan givna svar på frågor, vilket tränas vid många andra tillfällen. Viktigt att poängtera i detta sammanhang är att peer learning som metod naturligtvis även innebär att studerande har individuella uppgifter, individuellt ansvar samt individuella diskussioner med handledare och lärare under sin utbildning.

Teorier om lärande som socialt och situerat

Peer learning modellen bygger på teorier om lärande som alltmer kommit att påverka vår syn på lärande som ett socialt och situerat fenomen, det vill säga att erfarenheter, förståelse och kunskapsbyggande är något som formas och utvecklas i samspel mellan människor (bl.a. Lave, 1993; Säljö, 2000, 2005). För att förstå hur lärandet går till behöver vi flytta fokus från enbart mentala processer eller det som, enkelt uttryckt, pågår i huvudet på individen till själva deltagandet i dialog och reflektion mellan individer i givna situationer. Dagens lärteorier gör ingen uppdelning mellan det kognitiva och det sociala, det hänger ihop. Social inlärningsteori, sociokulturellt lärande, social kognition är namn på några av de teorier idag som har en gemensam grundläggande social syn på lärande.

Begreppet ”situerat lärande” antyder att man inser eller söker efter situationens betydelse för lärandet och att sammanhang och miljö för lärandet är betydelsefullt för vad individen lär sig och tar med sig till nya liknande situationer. Med miljö menas inte endast det som omger situationen utan också hur samspelet formas och skapas ”här och nu”. Man kan säga att man både är en del av miljö och samtidigt är med och formar den. Kort sagt – vad människor gör tillsammans i en situation blir till byggstenar i något större som skall läras bortom den aktuella

situationen och får således konsekvenser för hur resultatet blir. Lärandet blir kopplat till dialog, argumenterande, förhandlande och kommunikativ träning (t.ex. Säljö, 2000)

Peer learning en träning för livslångt och kollegialt lärande

Peer learning modellen utgör en värdefull möjlighet för att utveckla studerandes lärande och självständighet som förberedelse för ett livslångt lärande i det framtida yrkeslivet (Biggs, 1999; Boud, Cohen & Sampson, 1999). Viktiga kompetenser för att upprätthålla ett livslångt lärande är förmågan till kommunikation och samarbete liksom en förmåga till reflektion och kritisk granskning på egen hand och tillsammans med kolleger i det vardagliga arbetet, så kallat kollegialt lärande. Att kontinuerligt ställa sig frågan vad som var bra och vad som kunde göras bättre i det egna handlandet är eftersträvansvärt i det professionella arbetet och ger samtidigt en möjlighet till meta-reflektion över det egna lärandet. Peer learning ger genom den starka betoningen på kommunikativ kompetens, en träning för studerande i att just utveckla sina ställningstagande, att kunna formulera, uttrycka samt bemöta olika problem och erfarenheter.

Möjligheter och begränsningar med peer learning

Forskning på området redovisar att vissa kompetensområden kan utvecklas särskilt väl med peer learning metoden såsom tidigare nämnts: Samverkans/samarbetsförmåga, förmåga till kritisk granskning och reflektion, kliniskt resonerande kommunikationsförmåga och förmåga till eget lärande (t.ex. Boud, Cohen & Samson, 1999; Ladychewsky, 2004; Baldry Currens, 2003).

Överlag har forskning visat att studerande varit positiva till att i större grad arbeta tillsammans med en eller flera studenter. Det som uppskattades var bland annat:

- diskussioner kring teori och praktik och att få pröva och befästa idéer
- gemensam reflektion och resonerande, feedback och planering, repetition och praktisk träning av teknik
- stöd av jämlike/studiekamrat, vilket gav ökad säkerhetskänsla och kamratskap, minskad stress och press samt skapade en icke hotande atmosfär, vilket underlättade lärande
- möjligheter att kunna ta upp känslomässiga aspekter, att ställa ytliga frågor

Befarade negativa aspekter på peer learning metoden som exempelvis:

- Blind leder en blind
- Olika duktiga studerande

- Ojämlig arbetsfördelning/ ansvarsfördelning
- Dålig personkemi
- Destruktiv tävlan

besannades i de flesta studier inte när man prövade modellen. Tydlighet i instruktionerna inför uppgifter visade sig vara en nyckel till att lösa de ev. problem som uppstod. Samtliga studier har visat att peer learning som pedagogisk modell och metod är ett värdefullt sätt att effektivisera och utveckla studerandes lärande men liksom med forskning om PBL är det svårt att mäta dess värde och forskningen bygger till stora delar på studenters och handledares skattningar. Däremot har en ökad förmåga till kliniskt resonerande, centralt i verksamhetsförlagd utbildning i vården påvisats vilket stödjer peer learning som hjälp för lärandet (t.ex. Ladyshefsky, 2004).

I litteraturen förekommer olika exempel och beprövade erfarenheter, men litteraturen ger inga färdiga och exakta modeller att direkt implementera i utbildningsarbete. I Uppsala har dock implementering av peer learning i sjukgymnastprogrammets verksamhetsförlagda utbildning pågått sedan hösten 2007. Implementeringsprojektets upplägg byggde (och bygger fortsättningsvis) på ett nära samarbete mellan handledare och verksamhetsföreträdare, lärare och studenter vid sjukgymnastprogrammet, dvs. ett ”underifrån” utvecklat angreppssätt. Projektrapport finns att hämta på www.sjukgym.neuro.uu.se/aktuellt.htm.

Har du lust att veta mer om detta, hör gärna av dig till:

cathrin.martin@ped.uu.se eller signe.lind@sjukgym.uu.se

Referenser

- Anderson, G., & Boud, D. (1996). Extending the role of peer learning in university courses. *Research and Development in Higher Education, 19*, 15-19.
- Baldry Currens, J., & Bithell, J. (2003). The 2:1 clinical placement model: perceptions of clinical educators and students. *Physiotherapy, 89*, 540-554.
- Biggs, J. (1999). *Teaching for quality learning at University*. St Edmundsbury Press, Suffolk.
- Boud, D., Cohen, R., & Sampson, J. (1999). Peer learning and assessment. *Assessment & Evaluation in Higher Education, 24*(4), 413-426.
- Ladyshefsky, R. (2004). Impact of peer-coaching on the clinical reasoning of the novice practitioner. *Physiotherapy Canada, 56*(1), 15-25.
- Lave, J. (1993). The practice of learning. In S. Chaiklin & J. Lave (Eds.), *Understanding practice* (pp. 3-32). Cambridge; Cambridge University Press.
- Secomb, J. (2008). A systematic review of peer teaching and learning in clinical education. *Journal of Clinical Nursing, 17*, 703-716.
- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken*. Stockholm: Prisma.
- Säljö, R. (2005). *Lärande och kulturella redskap. Om läroprocesser och det kollektiva minnet*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag.
- Topping, K J. (2005). Trends in peer learning. *Educational Psychology, 25*(6), 631-645.